

Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Затверджено засіданням Вченої ради ОНМА
Протокол № 13 від 02.07.2021
Голова Вченої ради ОНМА
проф. Олійник О.Л.

**ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ та
ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

(025 «Музичне мистецтво»)

Введено в дію

Наказом ректора
ОНМА імені А.В. Нежданової
№ 73а від 05.07.2021 року

Одеса 2021

Пояснювальна записка

Програма атестаційного екзамену розроблена відповідно до Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво (Наказ МОН України № 727 від 24 травня 2019 року).

Метою підсумкової атестації бакалавра є встановлення відповідності результатів навчання професійної підготовки випускника за фахом 025 «Музичне мистецтво», вимогам Стандарту вищої освіти, що мають сприяти його конкурентоздатності на ринку праці, надання кваліфікації відповідно до класифікатора професій та вимог освітньої програми, продовженню освіти в магістратурі.

Для проведення комплексного атестаційного екзамену створюється атестаційна комісія відповідно до Положення.

Підсумкова атестація здобувачів освіти спрямована на виявлення рівня сформованості інтегральної, загальних та фахових компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Здатність працювати автономно.

ЗК 13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

ФК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

ФК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

ФК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

ФК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

ФК 7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

ФК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

ФК 10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

ФК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

ФК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

ФК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

ФК 14. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

ФК 16. Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.

ФК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

ФК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Атестація здобувачів освіти проводиться у формі комплексного атестаційного екзамену, під час якого здобувач освіти повинен продемонструвати належний рівень теоретичних знань з ОК: «Методика викладання», «Педагогіка».

Комплексний атестаційний екзамен передбачає перевірку досягнень **результатів навчання**, визначених стандартом та освітньою програмою, а саме:

ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН 4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН 6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.

ПРН 7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування

наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 10. Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність.

ПРН 14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.

ПРН 15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН 16. Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти.

ПРН 17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Програма комплексного атестаційного екзамену включає в себе питання методичного та педагогічного характеру.

Орієнтовний перелік запитань:

Педагогіка:

1. Розкрийте поняття «педагогіка» як науки та основні педагогічні категорії.
2. Що і як впливає на розвиток особистості?
3. Від чого залежить та на що спирається процес виховання особистості?
4. Розкрийте поняття «дидактика» та її предмет дослідження.
5. Які основні види, компоненти, функції та етапи навчання?
6. Які основні закономірності, принципи та правила навчання?

7. Розкрийте поняття «індивідуалізація» в освіті та які є форми індивідуалізації навчальної роботи?

8. Розкрийте поняття «диференціація» в освіті та які є види і рівні диференціації?

9. Розкрийте поняття «методи навчання» та яка їх класифікація?

10. Які є та як впливають на учнів форми та методи організації навчання?

Методика:

Фахова спеціалізація «Фортепіано»

1. Методика викладання гри на клавирі в епоху бароко

2. Методика викладання гри на фортепіано доби романтизму. Основні та протилежні напрямки. Педагогічні погляди Ф. Шопена, Ф. Ліста, Р. Шумана.

3. Психотехнічний напрямок у фортепіанній педагогіці (ідеї Ф. Бузони, І. Гофмана та К.А. Мартінсена).

4. К. А. Мартінсен: звукотворча воля. Складові цього явища, а також важливість практичного застосування цього знання для виконавського мистецтва.

5. К.А. Мартінсен: комплекс вундеркінда та значущість даного підходу для дитячої музичної освіти

6. Дитяча музична освіта. Етапи, задачі та шляхи їх вирішення

7. Музичні здібності, задатки, музична обдарованість, музичність, талант, геній. Характеристика кожного зі ступенів цієї ієрархії

8. Особливості розвитку слуху піаніста. Методи роботи над звуковисотним та поліфонічним слухом

9. Методи розвитку мелодійного та гармонійного слуху

10. Методи розвитку тембро-динамічного та внутрішнього слуху

11. Почуття ритму музиканта та методи розвитку

12. Професійна пам'ять музиканта виконавця, різні аспекти, їх взаємодія та методи роботи.

13. Робота над звуком у класі рояля

14. Виконавець та інтерпретатор. Характеристика кожної з цих граней майстерності та методологія переходу від ролі виконавця до ролі інтерпретатора

15. Принципи розвивального навчання та інші дидактичні принципи навчання в класі фортепіано.

Фахова спеціалізація «Струнні інструменти»

1. Визначення методики як науки, її роль у розвитку скрипкового (альтового, віолончельного, контрабасового) виконавства.

2. Природа звукоутворення (процес «липкого тертя») і основна проблема звуковидобування на струнних інструментах.

3. Фізичні фактори, що визначають якість звуку (швидкість, вага, точка дотику смичка зі струною і т.д.).

4. Постановка і функції пальців правої руки скрипаля (альтиста, віолончеліста, контрабасиста).
5. Типи руху правої руки (ігрові суглоби), особливості їх застосування.
6. Різновиди класифікацій штрихів.
7. Особливості виконання son file (довгий протяжний звук на цілий смичок), деташе, легато.
8. Особливості виконання уривчастих штрихів.
9. Особливості виконання акордів. Техніка виконання трьох- (чотирьох-) звучних акордів.
10. Основні засади та способи з'єднання струн у правій руці.
11. Постановка лівої руки, основні принципи.
12. Глісандо і портаменто - їх значення в виконавстві на струнних інструментах.
13. Типи переходів. Методика їх виконання.
14. Вібрація, її різновиди та особливості застосування.
15. Синхронність і автономія рук скрипаля (альтиста, віолончеліста, контрабасиста).

Фахова спеціалізація «Музикознавство»

1. Види музично-теоретичних дисциплін в системі сучасної вищої музичної освіти.
2. Основні функції акорда.
3. Індивідуальні проєкції композиторського стиля в сучасній композиторській творчості (на прикладі творчості М. Скорика, Є. Станковича, В. Сильвестрова, В. Камінського, О. Козаренка).
4. Гармонія як учбова дисципліна в сучасному вищому навчальному закладі: основні аспекти та тенденції розвитку.
5. Мажоро-мінорна система.
6. Історична еволюція українського хорового концерту: від барокко до сучасності.
7. Міжпредметні зв'язки у вивченні теоретичних дисциплін.
8. Методика аналізу музики з текстом.
9. Симфонізм Л. Бетховена як історичне явище.
10. Курс музичної медієвистики в сучасному вищому навчальному закладі.
11. Цілісний і ціннісний типи аналізу музичних творів (аналіз художнього сенсу)
12. Становлення української композиторської школи у ХІХ сторіччі.
13. Французька система викладання сольфеджіо.
14. Простий та складний контрапункти.
15. Б. Лятошинський як особистісно-біографічний та творчо-стильовий феномен.
16. Розспівування та його роль в курсі «сольфеджіо»

17. Строгий стиль. Основні закономірності одноголосся та багатоголосся.
18. Оперна поезика М. В. Лисенка в контексті жанрово-стильового підходу.
19. Загальна теорія модуляції.
20. Фуга. Основні закономірності структури.
21. Нововіденська школа в контексті академічної музичної культури ХХ сторіччя.
22. Методика викладання сучасної гармонії.
23. Цілісний аналіз музичних творів.
24. Одеська композиторська школа: шляхи становлення та сучасне становище.

Фахова спеціалізація «Композиція»

1. Методика викладання загального учбового курсу з композиції
2. Методика викладання учбового курсу з композиції, як фахового та основного предмета в системі професійного виховання композитора.
3. Методика викладання учбового курсу з композиції за етапами (інструментальна музика):
 - написання циклу п'єс
4. Методика викладання учбового курсу з композиції за етапами (інструментальна музика):
 - написання варіацій
5. Методика викладання учбового курсу з композиції за етапами (інструментальна музика):
 - написання сонатного циклу
6. Методика викладання учбового курсу з композиції за етапами (вокальна музика):
 - а) написання романсів
 - б) написання вокального циклу
 - в) написання кантати
7. Методика викладання учбового курсу з композиції - музика для симфонічного оркестру:
 - написання симфонічного твору.
8. Які специфічні задачі має курс методики композиції.
9. Методика написання диктанту (від 1 до 4-х голосного).
10. Методика аналізу музики з текстом (камерно-вокальна творчість).
11. Міжпредметні зв'язки у вивченні у вивченні теоретичних дисциплін.
12. Методика викладання теми «Строгий стиль. Основні закономірності одноголосся та багатоголосся».
13. Цілісний аналіз музичного твору та його методика.
14. Методика викладання теми «Перемінні функції акордів».
15. Форма та зміст в музиці.

16. Методика викладання теми «Фуга. Основні закономірності структури».
17. Модуляції. Теорія та практика.
18. Методика роботи над сонатною формою.
19. Методика розвитку внутрішнього слуху на уроці сольфеджіо.
20. Однойменно-паралельні мажорно-мінорні ладові системи.
21. Особливості викладання теми «Будова музичної мови».
22. Розспівка на уроці сольфеджіо.
23. Методика викладання теми «Простий та складний контрапункти».

Фахова спеціалізація «Народні інструменти»

1. Що таке метод? Що таке наука методика?
2. Задатки і музичні здібності.
3. Музикальність. Музичний слух і методи його розвитку.
4. Музичний ритм.
5. Музична пам'ять і її види.
6. Загальні принципи професійної постановки та організації ігрового апарату.
7. Способи звуковидобування і штрихи.
8. Артикуляція і інтонування.
9. Три основних (базових) початка в музиці.
10. Розвиток виконавської техніки: історичні погляди. Будова руки і як вона працює. Розвиток виконавських навичок (основні положення).
11. Основні елементи техніки за Нейгаузом. Робота над позиційними будовами. Робота над гамами, арпеджіо, етюдами, вправами.
12. Робота над музичним твором: К. Станіславський про «вживання» в образ. Відтворення художнього образу музичного твору.
13. Робота над музичним твором: знайомство, аналіз, формування виконавського задуму. Розучування.
14. Читання нот з листа. Три стадії роботи над нотним текстом. Розвиток внутрішнього слуху.
15. Артистизм музиканта-інструменталіста і його значення в розкритті художнього образу музичного твору. Інтроверсія і екстраверсія.

Фахова спеціалізація «Духові та ударні інструменти»

1. Психофізіологічні основи виконавського процесу.
2. Раціональна постановка виконавського апарату при грі на духових інструментах.
3. Виконавське дихання при грі на духових інструментах.
4. Музичний слух, його види.
5. Види музичної пам'яті.
6. Виховання почуття ритму.
7. Розвиток музичного мислення.
8. Робота над інструктивним матеріалом.

9. Робота над художній матеріалом.
10. Організація самостійної роботи.
11. Робота викладача на різних стадіях навчання.
12. Підготовка і проведення концертних виступів.
13. Концерне хвилювання.
14. Урок як основна форма навчання.
15. Документація (плани, характеристика, журнали і т.д.)
(До кожного білету додаються питання з практичного методико-виконавського аналізу творів)

Фахова спеціалізація «Сольний спів»

1. Академічне вокальне вчителювання й “вокальне інструкторство”; дидактичні аспекти вокальної педагогіки.
2. Психофізіологія професійного академічного співу. Критерії профдобору професійних вокалістів.
3. Професійна мотивація вокалістів.
4. Теорії звуко- й голосотворення.
5. Класифікація співацьких голосів. (Діапазон та реєстри голосу.)
6. Роль резонаторів у професійному академічному співі.
7. Типи атаки звуку. Робота над видами вокалізації.
8. Темброві якості співацького голосу; їх акустичні й фізіологічні обумовленості. Проблема розвитку тембрових якостей співацького голосу.
9. Вокальне дихання, його різновиди та логіка їх використання (за типами голосів, сценічними умовами, тощо).
10. Функція гортані під час співу. Робота артикуляційного апарата вокаліста, дикція та вимова у співі.
11. Вокальні розпівки та вправи, вокалізи; їх завдання та різновиди.
12. Вокальна втома та її попередження.
13. Шляхи й методи подолання хибних навичок у співі.
14. Психоаналіз вокально-виконавської діяльності. Проблема готовості до сценічного виступу.
15. Методичні засади укладання програм виступів та індивідуальний добір вокально-дидактичного матеріалу.

Фахова спеціалізація «Хорове диригування»

1. Зонний стрій та його вплив на інтонування різновидів інтервалів та звукорядів у мелодичному строї. Методика роботи на мелодичним строем в хорі.
2. Методика роботи над гармонічним строем в хорі: інтонування акордів (тризвуків, септакордів, нонакордів та їх обернень) та акордових сполучень.
3. Хоровий ансамбль та його види (загальний, частковий, природний, штучний, унісонний, гомофонно-гармонічний, поліфонічний, темпоритмічний, дикційний, динамічний). Загальна характеристика.
4. Ансамбль в залежності від теситурних умов та фактури хорового твору. Методи роботи над особливостями ансамблевого звучання.

5. Механіка та акустика голосового апарату. Характеристика хорових партій та співацьких голосів, що їх складають. Методи вокальної роботи в хорі.
6. Атака звука. Фактори впливу атаки на звукоутворення та художню характеристику вокальної фонації. Функція атаки у виконанні штрихів.
7. Формування навичок осмисленої інтонації та артикуляції в процесі співу. Поняття «орфоепія» та «редукція».
8. Методи розспівування хору. Комплекс розспівувань на різні види співочої техніки.
9. Репетиція, генеральна репетиція та концерт в творчій діяльності диригента. Питання підбору хорового репертуару.
10. Планування навчальної роботи (НМКД) на диригентсько-хорових відділах мистецьких коледжів та ліцеїв.
11. Індивідуалізація і диференціація навчання: авторські методики та окремі творчі підходи (К. Орф, М. Монтесорі, Далькроз та ін.)
12. Основні методи викладання групових фахових дисциплін (Хорознавство, Сольфеджіо, Хорова література) на диригентсько-хорових відділах мистецьких коледжів та ліцеїв.
13. Завдання, зміст і основні методи викладання індивідуальних фахових дисциплін (ЧХП, Диригування, Аранжування) на диригентсько-хорових відділах мистецьких коледжів та ліцеїв.
14. Дистанційне навчання диригента-хормейстера: прийоми, методи, підходи.
15. Принципи організації і методика проведення практичних занять (педагогічної і диригентської практики, хорового класу) на диригентсько-хорових відділах мистецьких коледжів та ліцеїв.

Фахова спеціалізація «Оперно – симфонічне диригування»

1. Предмет диригування. Основні види диригентського мистецтва в його історичному розвитку.
2. Методи домашніх занять диригента.
3. Поняття про три види диригентської техніки. Теорія О. Іванова-Радкевича.
4. План роботи диригента над партитурою. Теоретичний аналіз партитури.
5. Підготовка до репетиційної роботи.
6. Методика і практика репетиційної роботи.
7. Диригування напам'ять.
8. Методи виховання одноманітності прийомів в оркестрових групах. Робота над штрихами та мовленнєвими формами спілкування з оркестровим колективом.
9. Залежність семантичних форм диригентського жесту від традицій національних шкіл диригентського мистецтва.

10. Інтерпретація музичного твору диригентом.
11. Специфіка роботи із різними оркестровими жанрами: симфонія, опера, балет.
12. Фермати, види фермат та правила їх тактування.
13. Метричні схеми (прості, складні, змішані). Принципи поєднання та розподілу долей у різних метричних схемах (підсумовуючі, підрозділяючі та рівнозначні).
14. Теорія інструментознавства. Класифікація музичних інструментів, діапазон, стрій, технічні можливості.
15. Теорія оркестрового тембру та темброво-функціональної залежності. Історичний розвиток оркестровки.